

BESPLATNO MLEKO ZA DECU

Dobijanjem pomoći od UNICEF-a (Fonda Ujedinjenih nacija za pomoć deci) unapređenje mlekarnstva u našoj zemlji dobilo je nov polet. Predratno i posleratno zatečeno stanje nije garantovalo snabdevanje dece zdravim mlekom i u dovoljnim količinama, posebno u većim gradovima i industrijskim centrima. Nedostatak mleka u dečjoj ishrani naročito se osećao u godinama posle rata. Tu nestašicu ublažavala je donekle pomoć u velikim količinama mleka u prahu od UNRRE, UNICEF-a i CARE-a. Uviđajući da se takvom pomoći ne može rešiti deficit mleka u dečjoj ishrani, Vlada FNRJ i UNICEF sklopili su sporazum o izgradnji mlekara i fabrika za proizvodnju mlečnog praha, sa zadatkom da se deci obezbedi ½ lit. mleka dnevno, u celoj našoj zemlji.

Danas, zahvaljujući ovoj saradnji, rade tri fabrike za proizvodnju mleka u prahu i 6 modernih konzumnih mlekara za pasterizaciju mleka, sa 150 sabirališta, koja su u stvari manji ili veći mlekarski pogoni. U toku izgradnje i pri završetku su još 7 novih manjih i većih mlekara. Ako se sve ovo ima u vidu, onda je jasno da su postavljeni čvrsti temelji razvoju mlekarske industrije kod nas.

No, obzirom na sirovinsku bazu, a i domaće potrebe u mleku svakako pretstoji još dalja pomoć UNICEF-a u neophodnoj opremi koju ne proizvodimo, pored izgradnje manjih mlekara iz lokalnih domaćih sredstava. Jedna od obaveza pri primanju pomoći od UNICEF-a bila je, da se manji deo mleka besplatno podeli deci preko socijalno-zdravstvenih dečjih ustanova, mlečnih i školskih kuhinja itd. Za otkup i besplatnu deobu punomasnog mleka u prahu iz domaćih fabrika, novac obezbeđuju republički Saveti za narodno zdravlje i socijalnu politiku, a za pasterizovano mleko preko ovih Saveta gradski narodni odbori na čijoj je teritoriji podignuta nova mlekara.

Od 1951 godine, kada je proradila prva mlekara podignuta u zajedničkoj saradnji sa UNICEF-om, pa do danas besplatno su podijeljene velike količine mleka, proširujući na taj način dopunsku ishranu mlekom dece širom cele Jugoslavije. Sledeća tabela pokazaće nam obim ove deobe:

Godina	Mlekare	Podeljene količine	Broj dece korisnika	Broj ustanova deobe	Utrošeno dinara
1951—1055	Osijek Županja Murska Sobota	472.383 kg punomasnog mleka u prahu	388.600	1.306	350,958.480.— za otkup navedenih količina mleka i orga- nizaciju ras- podele.
	Ljubljana Osijek Beograd Novi Sad Zagreb Skoplje Sarajevo	5,722.154 lit. pasterizo- vanog mleka		105.286	

472.383 kg besplatno podeljenog punomasnog mleka u prahu iz domaće proizvodnje, deci do jedne godine, govori o ozbiljnoj brizi naših vlasti za poboljš-

šanje zdravlja odojčadi, u sklopu opšteg programa zdravstvene zaštite dece. Cifra od 5,722.154 litara besplatno podeljenog pasterizovanog mleka uticalo je znatno na kvalitetno poboljšanje redovne ishrane dece. Blizu 500.000 dece preko 2.393 ustanova socijalno-zdravstvene zaštite osetilo je korisne rezultate saradnje sa UNICEF-om po ovom programu. Suma od 350,958.480 dinara pokazuje jednu sistematsku brigu narodne vlasti o našim najmlađima da im se na ovaj način obezbedi mleko kao neophodna živežna namirnica za njihov normalan razvoj.

U ove cifre nije uračunat otkup mleka za dečje ustanove koje se nalaze na budžetu ili samostalnom finansiranju. A i to je jedna vrsta besplatne deobe, bilo da zajednica daje ceo iznos ili delimično dotacije za izdržavanje dečjih ustanova. Takođe nisu uračunate godišnje dotacije mlekarama koje iznose više miliona dinara. To znači, da se mleko subvencionise i da su mu prodajne cene niže nego što bi inače bile. Prema raspoloživim podacima dotacije mlekarama iznose:

Mlekara	1954	1955	Ukupno
Beograd	54,000.000	13,500.000	67,500.000
Novi Sad	—	4,551.208	4,551.208
Zagreb	18,000.000	48,000.000	66,000.000
Osijek	—	—	—
Ljubljana	—	—	—
Skoplje	—	3,293.000	3,293.000
Sarajevo	23,254.558	24,500.000	47,754.558
Ukupno: Din	95,254.558	93,844.208	189,098.776

Radi ravnomerne raspodele određenih količina za besplatnu deobu Nacionalni komitet za UNICEF u saradnji sa republičkim Svetima za narodno zdravlje i socijalnu politiku doneo je jedan ključ otkupa mlečnog praha od fabrika u Osijeku, Županji i Murskoj Soboti, uzimajući u obzir potrebe pojedinih republika i imajući u vidu oblasti koje su deficitarne mlekom, kako bi ga obezbedili deci u neophodnim količinama. Taj ključ u procentima odražava te potrebe i izgleda ovako:

NR Srbija	25%	NR Bosna i Hercegovina	20%
Hrvatska	30%	Makedonija	7%
Slovenija	6%	Crna Gora	12%

Pored direktne koristi sa ovakvom politikom u mlekarstvu bilo je i drugih koje su se odražavale i na ostalim poljima života dece i naroda. Prva pojava mleka u prahu iz međunarodnih pomoći primljena je sa sumnjom, da to nije pravo mleko, da je veštačko, biljno i sl., a danas je zahvaljujući kvalitetnoj proizvodnji domaćih fabrika osvojila tržište i postalo sastavni deo ishrane dojenčadi. Nove mlekare deluju na svoju okolinu na unapređenje stočarstva i mlečnosti krava, vaspitno utiču na radnike zaposlene u njima, na seljake i proizvođače u rukovanju sa mlekom i iznošenje na tržište zdravog i kvalitetnog proizvoda; da nekoliko miliona dece i majki dobijaju zdravo pasterizovano i punomasno mleko u prahu i da ga sve više traže i koriste u ishrani; da proiz-

vodnja ne može da podmiri potražnju i da je mlekarstvo najzad zauzelo određeno mesto u privredi FNRJ. A ako uzmemo u obzir i osetno smanjenje dečje smrtnosti u zadnjim godinama, u sklopu podizanja celokupnog dečjeg standarda, onda se mora razumeti mesto i uloga koju mleko igra u životu dece, pa bilo kao besplatna deoba, po subvencioniranim cenama ili kupovinom na slobodnom tržištu.

No, još veći uspeh postići će se tek onda, kada celokupna proizvodnja, obrada i pasterizacija mleka bude išla kroz mlekare i bude dolazila na tržište u besprekornom stanju.

Z A N A Š E S E L O

KOLIKO HRANE TREBAMO NA DAN?

Osjećaj gladi nije dovoljno pouzdano mjerilo za određivanje količine hrane, koju moramo danomice uzimati, da podmirimo potrebe organizma i omogućimo mu normalan razvitak, funkcioniranje svih tjelesnih organa i sustava i obavljane dnevnih poslova i dužnosti. Netko ima naročito dobar apetit i jede više nego mu je potrebno. Posljedica jest, da se nepotrebno i štetno deblja, a i suvišno izdaje za hranu. Drugi ne mare za jelo, nisu nikada gladni, i što manje jedu, to su manje gladni. Njima je organizam oslabio i ne reagira normalno na osnovne fiziološke potrebe. Prema tome i jedni i drugi moraju znati, koliko zapravo hrane trebaju, da ne bude ni previše ni premalo, jer ni jedno ni drugo ne valja.

Potrebnu količinu hrane mjerimo kalorijama, koje se stvaraju u našem organizmu, kad izgara primljena i probavljena hrana. Tako dobivena toplota pretvara se u energiju, koja je potrebna za rad pojedinih organa, srca, pluća, želuca, crijeva, bubrega i t. d. Prema tome čovjek i kad potpuno miruje, tjelesno i duševno, treba za nesmetani rad svojih organa i održanje života stanovitu količinu energije, odnosno topline i hrane, od koje se ta toplota stvara. To nazivamo osnovnom mijenom stvari, bazalnim metabolizmom, a iznosi kod odrasla čovjeka oko 1700 kalorija. Već i najmanja kretanja, hodanje, uzimanje hrane, a pogotovo bilo kakav fizički rad lakog fizičkog rada treba oko 2800 do 3000 kalorija na dan. Ako obavlja teži fizički rad, broj potrebnih kalorija se povećava, i kod najtežih radnika iznosi na dan 5 do 6 hiljada, pa i više. Pritom igraju važnu ulogu i prilike, u kojima čo-

vjek radi, naročito temperatura zraka. Poznato je, da zimi trebamo više hrane nego ljeti, pogotovo ako smo izloženi vremenskim nepogodama i velikoj hladnoći. Među najteže fizičke radnike ubrajamo transportne, šumske i poljoprivredne radnike, rudare, mornare i dr. Intelektualci obično ne trebaju povećanu kaloričnu vrijednost hrane, ako njihov posao nije skopčan s težim fizičkim naporom, pješačenjem i izlaganjem vremenskim nepogodama i sl.

Žena treba prosječno nešto manje hrane nego muškarac, jer je prosječno nešto manja. Jasno je, da će jaka, krupna žena trebati veću količinu hrane nego sitan muškarac. Prama tome prosječna žena treba danomice 2400 — 2600 kalorija, ako obavlja laki posao. Posao domaćice može biti relativno lak, ali i prilično težak, zavisi od prilika. Isto tako i posao žene izvan kuće, u uredu, u fabrici, u trgovini i sl. može se normalno okvalificirati kao poluteški. Po našim zakonskim propisima žena ne smije obavljati teške fizičke poslove, koje inače vrše muškarci, jer bi takav rad mogao nepovoljno djelovati na njezin organizam, naročito na njezinu najprirodniju funkciju, da rada djecu. Ali ipak ima teških poslova, koje žena redovito obavlja, na pr. pranje rublja. Silom prilika obavlja žena ponekad i poslove, koje zapravo ne bi smjela. U tom slučaju i njezin dnevni obrok hrane mora biti pojačan do 4 i 5000 kalorija.

Ne smijemo međutim smetnuti s uma, da se one žene, koje su zaposlene izvan kuće ma i na najlakšem poslu, ako kod kuće moraju još obavljati razne kućne poslove, moraju zapravo smatrati teškim fizičkim radnicama, a to zahtijeva i po-